

Arbetsmarknadsdepartementet

Adressater: se bilaga 1

Uppdrag att utvärdera och utveckla stödmaterial, arbetssätt och metoder med fokus på föräldrar i hederskontexter

Regeringens beslut

Regeringen ger länsstyrelserna, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) och Socialstyrelsen i uppdrag att utvärdera och utveckla stödmaterial, arbetssätt och metoder inom Socialstyrelsens verksamhetsområde med fokus på föräldrar i hederskontexter, i enlighet med vad som anges under rubriken Närmare beskrivning av uppdraget.

Socialstyrelsen bör inom ramen för uppdraget inhämta kunskap och erfarenheter från Barnombudsmannen, Brottsförebyggande rådet, Folkhälsomyndigheten, Jämställdhetsmyndigheten, Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn), Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Statens skolverk och andra berörda myndigheter, regioner, kommuner samt organisationer inom det civila samhället.

Socialstyrelsen ska samordna uppdragets genomförande. Socialstyrelsen ska senast den 30 mars 2028 och den 29 mars 2030 lämna muntliga delredovisningar av uppdraget samt senast den 25 mars 2032 lämna en samlad skriftlig slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet med kopia till Socialdepartementet).

För uppdraget får länsstyrelserna under 2026 använda högst 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet för budgetåret 2026 uppförda anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, anslagsposten 5 – del till Länsstyrelsen i Örebro län.

För uppdraget får Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn) under 2026 använda högst 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet för budgetåret 2026 uppförda anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, anslagsposten 3 – Särskilda jämställdåtgärder – Barnafrid.

För uppdraget får MFoF under 2026 använda högst 1 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet för budgetåret 2026 uppförda anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, anslagsposten 12 – Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2026. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2027 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en slutrapport lämnas till Kammarkollegiet. Rekvisition, återbetalning, slutrapport och redovisningar ska hänvisa till detta beslut.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2026 använda högst 2 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet för budgetåret 2026 uppförda anslaget 8 Särskilda jämställdhetsåtgärder – del till Socialstyrelsen.

Regeringen beräknar att avsätta medel för uppdraget även för åren 2027–2031, under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

Skälen för regeringens beslut

Hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt samhällsproblem med flera särskiljande drag som kräver särskild kunskap. I budgetpropositionen för 2026 gjorde regeringen bedömningen att det behövs ett särskilt delmål mot hedersrelaterat våld och förtryck för att ge området ökad uppmärksamhet och synlighet, stärka kunskapen och bidra till att detta våld och förtryck upphör. Ett särskilt delmål synliggör också att hedersrelaterat våld och förtryck tar sig kollektiva uttryck och därför kan skilja sig i karaktär från andra våldsområden. Regeringen införde därför ett nytt sjunde jämställdhetspolitiskt delmål: Hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra. Alla, oavsett kön, ska genom hela livet ha samma rätt och möjlighet att leva sitt liv utan att begränsas av kollektivt grundade hedersnormer (prop. 2025/26:01 Utgiftsområde 13 s. 77–78).

Våldsförebyggande arbete kan beskrivas på flera olika sätt. I en svensk kontext delas ofta insatserna upp utifrån tre inriktningar samt målgrupp (se t.ex. Jämställdhetsmyndigheten 2020, Inget att vänta på. Handbok för våldsförebyggande arbete). För ett heltäckande våldsförebyggande arbete behövs tidigt förebyggande åtgärder riktade till en stor del av befolkningen för att utmana normer och värderingar som underbygger eller rättfärdigar utövande av våld (s.k. universell prevention). Vidare krävs åtgärder gentemot personer eller grupper som har en förhöjd risk att utöva våld (s.k. selektiv prevention). Därtill behöver åtgärder riktas mot de som utövar eller tidigare har utövat våld (s.k. indikativ prevention).

Stöd i föräldraskapet är en viktig förebyggande insats från samhällets sida för att undvika ojämlikhet och negativa utfall för barn och unga. Föräldraskapsstödjande insatser kan motverka normer som rättfärdigar hedersrelaterat våld och förtryck och erbjuda alternativ till repressiv uppfostran präglad av våld och förtryck. Åtgärder som syftar till att upptäcka risker för eller förekomst av våld utgör också viktiga delar i ett brottsförebyggande arbete. Regeringen satsar därför särskilt på stödjande insatser till föräldrar i hederskontexter. Det handlar både om riktat stöd till föräldrar, att fördela utvecklingsmedel till kommuner och regioner och att stödja inrättandet av familjecentraler i områden där utanförskapet är stort (A2024/00869).

Socialstyrelsen är förvaltningsmyndighet för bl.a. socialtjänst och hälso- och sjukvård och ansvarar för kunskapsutveckling, kunskapsförmedling och metodutveckling inom sitt verksamhetsområde (4 § förordningen [2015:284] med instruktion för Socialstyrelsen). Socialstyrelsen har sedan 2017 haft i uppdrag att stödja genomförandet av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (S2017/01221, S2018/03516, A2022/01028), bl.a. genom att erbjuda metod- och kunskapsstöd till socialtjänsten och hälso- och sjukvården om hedersrelaterat våld och förtryck. Inom ramen för uppdraget har Socialstyrelsen konstaterat att det finns begränsad forskning om socialtjänstens familjebehandling i en hederskontext och att mer kunskap behöver tas fram om familjebehandlingens resultat och effekter (A2026/00268).

Länsstyrelserna har i uppgift att stödja och främja införandet av effektiva metoder, arbetssätt och kunskapsstöd för arbetet mot bl.a. hedersrelaterat våld och förtryck i regionala och lokala verksamheter (3 § förordningen

[2021:995] om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor). Länsstyrelserna har också i uppdrag att i utsatta områden, särskilt utsatta områden och riskområden som har identifierats av Polismyndigheten, erbjuda stöd till kommuner, regioner och andra relevanta aktörer att utveckla ett kunskapsbaserat, samordnat och långsiktigt stöd i föräldraskapet till föräldrar med barn upp till 18 år (Fi2026/00210). Länsstyrelserna har därtill i uppdrag att, tillsammans med Skolverket, stärka det systematiska arbetet med, och stödja implementering av, kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck i skolväsendet (A2026/00371).

MFoF fick i augusti 2021 i uppdrag att främja utvecklingen av våldsförebyggande arbete genom stöd till föräldrar inriktat på familjer i en hederskontext (A2021/02053). Inom ramen för det uppdraget har MFoF fördelat verksamhetsbidrag till utvecklingsprojekt till förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck i kommuner och regioner. Uppdraget slutredovisades den 31 mars 2026. MFoF lyfter i slutredovisningen att ett viktigt fortsatt steg i arbetet är att utifrån forskning utveckla och utvärdera förebyggande och riktade insatser och arbetssätt så att kommuner får evidensbaserade och konkreta stöd i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Sammantaget bedömer regeringen att det finns fortsatt behov av att utveckla och utvärdera verkningsfulla stödmaterial, arbetssätt och metoder som kan spridas till och implementeras i verksamheter som möter barn, unga och föräldrar i hederskontexter. Det är en viktig pusselbit i regeringens arbete för att kultur, sedvänja, religion, tradition eller heder aldrig ska rättfärdiga våld och förtryck och att samma rättigheter ska gälla alla, oavsett bakgrund.

Närmare beskrivning av uppdraget

Syftet med detta uppdrag är att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. För att ytterligare främja utvecklingen av våldsförebyggande arbete genom stöd till föräldrar i hederskontexter uppdrar regeringen åt Socialstyrelsen, med stöd av MFoF och länsstyrelserna, att:

- Genomföra en undersökning av stödmaterial, arbetssätt och metoder, inklusive identifiera goda exempel, inriktade på föräldrar i hederskontexter som syftar till att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck, utifrån nationell och internationell forskning samt beprövad erfarenhet.

- Utvärdera och analysera hur väl befintliga stödmaterial, arbetssätt och metoder svarar mot de specifika målgruppernas behov, både föräldrar i hederskontexter och verksamheter som möter föräldrar.
- Analysera inom vilka preventionsnivåer (universell, selektiv eller indikativ) stödmaterial, arbetssätt och metoder inriktade på föräldrar i hederskontexter, bör utvecklas.
- Utvärdera och utveckla stödmaterial, arbetssätt och metoder inriktade på föräldrar i hederskontexter.
- Analysera hur stödmaterial, arbetssätt och metoder kan spridas till relevanta aktörer för att nå ut till föräldrar i hederskontexter, samt analysera förutsättningarna för hur dessa kan implementeras och följas upp för att minska risker för att barn och unga utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Myndigheterna ska identifiera, utvärdera och utveckla stödmaterial, arbetssätt och metoder som ska kunna användas av aktörer som verkar lokalt nära familjer, t.ex. socialtjänsten, hälso- och sjukvården eller andra aktörer som myndigheterna identifierar.

Länsstyrelserna ska bidra genom kunskap och tidigare erfarenheter av att sprida föräldraskapsstödjande insatser riktade till familjer i hederskontexter till kommuner och regioner. Länsstyrelserna ska även bidra med kunskap om regionala och lokala förhållanden och behov i den nationella kunskapsproduktionen, samt erfarenheter av att stödja implementering av föräldraskapsstöd på regional och lokal nivå. Länsstyrelserna ska genomföra uppdraget i samverkan med regionala resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck i de län som har inrättat sådana samt föra dialog med andra relevanta aktörer, inklusive det civila samhället. Genomförandet av uppdraget bör tillvarata kunskap och erfarenheter från länsstyrelsernas och Skolverkets uppdrag om att stärka det systematiska arbetet med, och stödja implementering av, kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck i skolväsendet (A2026/00371).

MFoF ska bidra med kunskap om föräldraskapsstöd och erfarenheter från relevanta regeringsuppdrag. MFoF ska särskilt bidra i uppdraget genom sin kompetens kring metoder och arbetssätt i det tidiga och universella föräldraskapsstödet genom att följa upp och utveckla hur universella föräldraskapsstödsprogram kan fungera som en del i ett bredare våldspreventivt arbete och vilka effekter det kan ge i en hederskontext.

I uppdraget ska särskilt fokus vara på att motverka destruktiva normer kring kön, makt och sexualitet. Genomgående i uppdraget ska myndigheterna beakta funktionshinderperspektivet.

På regeringens vägnar

Johan Britz

Petra Tammert Seidefors

Kopia till

Arbetsmarknadsdepartementet/IU

Finansdepartementet/BA, OFA K, OFA SFÖ

Justitiedepartementet/KRIM

Socialdepartementet/HC, SL, SOF

Statsrådsberedningen/SAM, internrevisionen

Utbildningsdepartementet/GV, S, UH

Barnombudsmannen

Brottsförebyggande rådet

Folkhälsomyndigheten

Jämställdhetsmyndigheten

Kammarkollegiet

Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn)

Myndigheten för delaktighet

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Statens skolverk

Sveriges Kommuner och Regioner

Bilaga 1

Fortsättning adressater

Länsstyrelsen i Blekinge län

371 86 Karlskrona

Länsstyrelsen i Dalarnas län

791 84 Falun

Länsstyrelsen i Gotlands län

Visborgsallen 4

621 85 Visby

Länsstyrelsen i Gävleborgs län

801 70 Gävle

Länsstyrelsen i Hallands län

301 86 Halmstad

Länsstyrelsen i Jämtlands län

831 86 Östersund

Länsstyrelsen i Jönköpings län

551 86 Jönköping

Länsstyrelsen i Kalmar län

391 86 Kalmar

Länsstyrelsen i Kronobergs län

351 86 Växjö

Länsstyrelsen i Norrbottens län

971 86 Luleå

Länsstyrelsen i Skåne län

205 15 Malmö

Länsstyrelsen i Stockholms län

Box 22067

104 22 Stockholm

Länsstyrelsen i Södermanlands län
611 86 Nyköping

Länsstyrelsen i Uppsala län
751 76 Uppsala

Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad

Länsstyrelsen i Västerbottens län
901 86 Umeå

Länsstyrelsen i Västernorrlands län
871 86 Härnösand

Länsstyrelsen i Västmanlands län
721 76 Västerås

Länsstyrelsen i Västra Götalands län
403 40 Göteborg

Länsstyrelsen i Örebro län
701 86 Örebro

Länsstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
111 20 Stockholm

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm